

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

FM16/104-106-107-108

13. april 2016

Sara Olsvig

Pkt. 104

Forslag til: Inatsisartutbeslutning om udtalelse til anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om Danmarks tiltrædelse af Det Internationale Atomenergiagenturs konvention om bistand i tilfælde af nukleare ulykker eller radiologiske nødstilfælde.

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender)

Pkt. 106

Forslag til: Inatsisartutbeslutning om udtalelse til forslag til Lov for Grønland om kontrol med eksport af produkter med dobbelt anvendelse.

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender)

Pkt. 107

Forslag til: Inatsisartutbeslutning om udtalelse til Forslag om Lov for Grønland om kontrol med den fredelige udnyttelse af nukleart materiale.

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender)

Pkt. 108

Forslag til: Inatsisartutbeslutning om Grønlands Selvstyres udtalelse til kgl. anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af visse love om ændring af udleveringsloven.

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender)

Lad os nu blive enige om en folkeafstemning

Det er fortsat usikkert, om foråret kommer til Grønland i år.

Uden at have rettet op på vores demokratiske proces og uden at have involveret befolkningen står vi her i dag og laver dette arbejde i Inatsisartut. Foråret er ellers tiden hvor varmen og lyset vender tilbage, og hvor håbet får ny energi. I fredags viste mange, mange borgere os ved demonstrationer deres håb om, at befolkningen gives mulighed for at blive hørt i spørgsmålet om uran.

Foråret bliver afgørende for vores demokratiske fremtid. Tre partier, inklusive Inuit Ataqatigiit, har fremlagt forslag indeholdende folkeafstemninger om uran. Der er dermed et godt grundlag for, at et flertal i Inatsisartut kan tage den vigtige og afgørende beslutning om, at befolkningen skal høres i dette grundlæggende spørgsmål.

Vi skal skabe et stærkt demokrati

Naalakkersuisut er sammen med den danske regering gået i gang med det videre lovgivningsmæssige arbejde som skal danne rammerne om eventuel grønlandsk uran-eksport. Det er i den forbindelse vi nu debatterer og bearbejder punkterne 104, 106, 107 og 108 i Inatsisartut. Bemærkelsesværdigt er det, at der er sat fuld kraft på hastigheden af dette arbejde. Vi er nødt til at spørge Naalakkersuisut: Hvad er det man skal nå på bekostning af grundlæggende demokratiske principper? Inuit Ataqatigiit har i Folketinget kæmpet for at sikre, at dette lovgivningsarbejde ikke sættes i gang i det danske parlament førend det grønlandske parlament har arbejdet med sagen. Vi er dybt forundrede over, at det var med Naalakkersuisuts accept, at sagerne var sat til behandling i Folketinget før Inatsisartut. Vi må

også spørge Naalakkersuisut: Arbejder man imod principperne i Selvstyreloven? Hvorfor ville man ikke overholde princippet om, at Inatsisartut skal tage stilling først?

Det er for Inuit Ataqatigiit simpelt. Al forberedende arbejde må sættes i bero indtil forslagene om folkeafstemninger er færdigbehandlede og Inatsisartut og befolkningen har talt.

På en af forårssamlingens første dage førstebehandles netop disse spørgsmål. Punkterne er sat på dagsordenen i forlængelse af de uran-aftaler Naalakkersuisut indgik med den danske regering i starten af året. Aftaler som efter Inuit Ataqatigiits mening tilbageruller vigtige principper i selvstyreloven, og som ikke kun handler om uran. Aftalerne handler om en bred vifte af dual use mineraler. Selvfølgelig skal der samarbejdes med Danmark om sikkerhedspolitikken, men at gå den modsatte vej i forhold til kompetencefordeling mener vi fra Inuit Ataqatigiit er helt galt og særdeles udemokratisk. Hvorfor haster man aftaler igennem, særligt aftaler som går stik imod formålet med Selvstyreloven? Hvorfor blev Inatsisartut ikke involveret før efter aftaleteksterne lå færdige? Der er opstået en lang række ubesvarede spørgsmål blot i dette aspekt af Naalakkersuisuts uran-rus.

Det handler ikke kun om uran

I punkt 106 vedrørende de såkaldte dual use produkter afleverer man hele ansvaret for at godkende eller afvise eksport til Danmark. Det står i Forslag til lov for Grønland om kontrol med eksport af produkter med dobbelt anvendelse som er den vi behandler her - §6: "Erhvervsstyrelsen er eksportkontrolmyndighed" og §7: "Eksportkontrolmyndigheden træffer afgørelse om tilladelse eller afslag til udførsel af produkter med dobbelt anvendelse", samt §7 stk. 3: "Inden eksportkontrolmyndigheden træffer afgørelse skal Departement for Arbejdsmarked, Erhverv og handel høres".

Vi bliver dermed blot en høringspart i disse afgørelser.

Det er vigtigt for mig at slå fast, at der her ikke kun tales om radioaktive materialer. Det står klart i beslutningsforslaget, og jeg citerer også her: "Produkter med dobbelt anvendelse eller dual use produkter er i lovforslagets forstand produkter, der kan anvendes både til civile og militære formål og handler ikke bare om uran", citat slut.

Alene på baggrund af dette foranlediges vi til at bede om, at behandlingen af disse punkter stoppes, da der her er tale om, at vi modarbejder vores egen Selvstyrelov. Hvorfor skal vi efter at have besluttet os for selvstyre levere ansvar og kompetencer tilbage til Danmark? Hvorfor kan vi ikke bevare den ansvarsfordeling vi har besluttet os for, hvis vi mener, at vi baserer vores indbyrdes forhold i rigsfællesskabet på gensidig respekt og tillid?

Vi stiller fra Inuit Ataqatigiit stort spørgsmålstegn ved dette forhastede forberedende arbejde til uran-udvinding. Hvis det skal betyde, at vi endda skal tilbagelevere ansvar til Danmark må vi sige: Grønland er ikke klar til uran-udvinding.

Uran handler om grundlæggende værdier

Vi vil fra Inuit Ataqatigiit klart sige, at uran og radioaktive mineraler handler om grundlæggende værdier. Skal Grønland føde radioaktive materialer ud i verden? Inuit Ataqatigiit siger nej. Vi siger nej fordi vi siger ja til beskyttelse af vores miljø, siger ja til at sikre vores efterkommere og siger ja til, at vi som nation ikke giver køb på de værdier vi vil bygge vores samfund på.

Fra Inuit Ataqatigiit foreslår vi helt enkelt, at der afholdes en folkeafstemning om hvorvidt Grønland skal udvinde og eksportere uran eller ej. For os det et spørgsmål som handler om

grundlæggende værdier. Det vil jeg endnu engang slå fast og jeg må spørge jer andre partier og Naalakkersuisut hvilke forestillinger i har om, hvilke værdier vores land skal udvikles på?

Af uran-tilhængere er vi nej-sigere blevet kaldt ny-kolonialister. Det er et udsagn jeg vil tage skarpt afstand fra. Jeg mener netop, at et land som arbejder mod øget selvstændighed skal kunne stille sig selv helt grundlæggende værdimæssige spørgsmål, og tage stilling! Det lægger vi op til. Udtalelsen om ny-kolonialisme afføder modspørgsmålet: Hvem er det der styres af hvem?

Har I sikret alternativer?

Vi nej-sigere har været under kraftige angreb fra både Naalakkersuisut og borgmesteren i Sydgrønland.

Vi må spørge Naalakkersuisut og borgmesteren i syd hvordan i kan agere så skråsikkert på, at der virkelig åbner en mine med uran og andre mineraler? Hvad er det man er så sikker på baggrund af? Og hvis i ikke har kunnet love direkte, at der åbner en mine på Kuannersuit, hvorfor har i så ikke sikret, at der satses kraftigt på at udvikle andre erhverv og andre arbejdspladser?

Som bekendt var det vi kaldte nultolerancen en grænse på 60ppm. Som det også er bekendt så er der i vores land mange råstofprojektmuligheder som ligger under denne grænseværdi. Det er derfor ikke korrekt når det siges, at Inuit Ataqatigiit og andre som er imod uran ikke ønsker udvikling i vores land. De udsagn vil jeg på det kraftigste afvise. Jeg vil spørge de som nedladende påstår, at vi ikke ønsker udvikling for vores land, hvad de er parate til at ofre for iveren efter at udvinde uran? Hvor sætter i grænsen? Det siges igen og igen, at der ikke åbnes nogen uranmine såfremt det skader sundhed og miljø. Hvad så hvis det påvises, at det vil skade sundhed og miljø, hvor sætter i så grænsen? Først når uran, thorium, radon, flour, natriumflourid og andre stoffer har skadet sundheden og miljøet? Og hvor sætter i grænsen i forhold til samfundets værdier?

Fra Inuit Ataqatigiit har vi gentagne gange peget på, at der er brug for at udvikle andre erhverv. Hvis ikke der udvikles andre erhverv allerede nu så kvæles Narsaq og Sydgrønland gradvist. Hvis man vil føre en ansvarlig ledelse i kommunen og på regeringsplan er det strengt nødvendigt at udvikle andre erhverv.

Kan Naalakkersuisut i dag love, at i vil gøre det?

En usandhed bliver ikke sand af at blive gentaget

Nogle af Naalakkersuisutmedlemmerne er gentagne gange kommet med ukorrekte udsagn om, at nultolerancen blev ophævet i 2010 af Inuit Ataqatigiit.

Allerede i oktober 2013, da det daværende Naalakkersuisut fremkom med ukorrekte udsagn i forbindelse med ophævelsen af nultolerancen udsendte vi fra Inuit Ataqatigiit en pressemeddelelse baseret på Naalakkersuisuts egen redegørelse om sagen. I vores pressemeddelelse citerede vi redegørelsen som sagde: "at Naalakkersuisut har ret til at nægte at give en tilladelse til en udnyttelse til en udnyttelsestilladelse. En sådan nægtelse kan gives med hvilken som helst begrundelse, herunder politiske hensyn. Selskabet erklærede sig indforstået hermed".

Naalakkersuisut konstaterede også i redegørelsen, at "der var behov for en nærmere præcisering af rammerne for, hvad der var tilladte undersøgelser inden for rammerne af Standardvilkårene for efterforskningstilladelser", ligesom Naalakkersuisut konstaterede, at de

standardvilkår der blev præciseret i 2010 "ikke giver ret til at få meddelt tilladelse til efterforskning og udnyttelse af radioaktive grundstoffer".

Jeg er forundret over, at vi igen i 2016 er nødt til at komme med disse rettelser til Naalakkersuisut. Naalakkersuisut er Naalakkersuisut for os alle og vi har alle brug for Naalakkersuisut man kan stole på. Jeg vil på det kraftigste anmode om, at Naalakkersuisut stopper med at bruge usandheder i denne debat og at Formanden for Naalakkersuisut skal komme med den klar og præcis udmelding om disse forhold, inklusive, at nultolerancen ikke blev fjernet i 2010.

Vi har ikke undgået at bemærke, at disse fire punkter på trods af deres forskellighed er sat til sambehandling. I efteråret ansøgte vi om, at de seks punkter om tiltrædelse af seks meget forskellige internationale konventioner på området blev skilt ad og behandlet hver for sig. Vores ansøgning blev afslået. Nu er der igen en sambehandling og vi må spørge om disse sambehandlinger er et udtryk for, at man absolut ønsker det skal gå meget hurtigt?

Sæt arbejdet i bero

Rækken af usande udmeldinger fra Naalakkersuisut, dét, at der er flere forslag om folkeafstemninger på dagsordenen, at Inatsisartut ikke er inddraget i arbejdet med de aftaler der er indgået som forarbejde til dette lovkompleks, og dét, at der i disse love kommer til at være tvivl om, hvorvidt formålene med Selvstyreloven overholdes er baggrund for, at vi fra Inuit Ataqatigiit på det kraftigste anmoder om, at punkterne udsættes. Befolkningen skal høres først.

Hvis ikke vi opnår flertal for at arbejdet stoppes, vil vi sende disse forslag videre til de relevante udvalg. Arbejdet skal ikke hastes igennem. Vi skal ikke køre på den laveste grad af demokrati som muligt. Vi vil opfordre alle andre partier til, at vi sætter demokrati i højsædet og sender spørgsmålet om uran til folkeafstemning.

Tak.